

Cultuur

Hardo, de kunstenaar voor wie de financiële wereld een speeltuin is

Lennart Zandbergen

Een Nederlandse grondstoffenhandelaar maakt grote kunstwerken over de financiële wereld, met dank aan PowerPoint, grote verbeeldingskracht en slaaptekort. Zijn werk wordt nu voor het eerst tentoongesteld in zijn woonplaats New York. 'Ik weet dat mijn werken vooral gekocht worden door mensen in machtsposities.'

De werken van de Nederlandse kunstenaar Hardo worden over de hele wereld verkocht. FOTO: NADIA BAUTISTA

en beeltenissen van beroemdheden als Federal Reserve-voorzitter Jerome Powell en Goldman Sachs-cto David Solomon. Die laatste riep veel aandacht over zich af met zijn hobby: 'Nu ben ik tien jaar verder, dus er is nu meer een helikoptervisie op de wereld. Maar Hardo is nog steeds die typische tennaam DJ D-Sol.

Risk-spel De 40-jarige Hardo werkte eerdere voor een van de Big Four-consultancy's in Europa en Azië, en verhuisde in 2023 met zijn gezin naar New York, in principe voor zijn werk in de financiële sector, maar bij de keuze om met twee jonge kinderen naar de wereldstad te verhuizen speelde ook de kunst mee. Eerder verscheen een boekwerk

met tekeningen onder de naam *Advanced Valuation Techniques*. Daarin was het Hardo-personage bezig met zijn opmars door de financiële sector.

'Nu ben ik tien jaar verder, dus er is nu meer een helikoptervisie op de wereld. Maar Hardo is nog steeds die typische try-hard.'

Dat is duidelijk te zien op een van de meest in het oog springende werken in de zaal, die de wereld laat zien als een Risk-spel waarop alle grondstoffen op de wereld in kaart zijn gebracht. De macht op de kaart wordt niet, zoals in het bordspel, verdeeld door de legers die in de verschillende landen geplaatst zijn, maar door de posities die

Vervolg op pagina 19

Vervolg van pagina 17

grondstoffenhandelaren als Trafigura, Glencore en Vitol hebben.

Voor de goede verstaander zit de kaart vol met subtiële verwijzingen. In West-Afrika beeldt een kubus met een Nederlandse vlag, neergaande pijl en ziekenhuis de *Dutch Disease* af: de slechte economische gevolgen waarmee grondstofrijke landen vaak hebben te kampen doordat hun inkomsten verkeerd besteed worden. In Lapland maakt ook de kerstman zijn opwachting, uiteraard met Coca-Cola als eigenaar.

Staand voor het werk buitelt de kunstenaar bijkans over zichzelf heen met het aanwijzen van slimmigheden en kleine grapjes die in de kaart verstopt zitten. Zo draagt een van de talloze schepen op het werk de naam *'Nickled and dimed'*. Het is een verwijzing naar de nikkelaffaire waarmee Trafigura een paar jaar geleden te maken had.

De grondstoffengigant verloor ruim een half miljard toen bleek dat het Indiase bedrijf TMT Metals een lading nikkel op gewicht had gebracht met waardeloze stenen. Het schip vervoert een standbeeld van de Griekse wijsgeer Socrates – de verantwoordelijke Trafigura-handelaar heet Socrates Economidou – met eronder een explosief dat de naam TMT draagt.

Gaat dat soort verwijzingen in al hun obscuriteit niet aan iedereen voorbij? Misschien wel, maar dat maakt volgens Hardo niet uit. 'Ik verwacht niet dat iemand alles gaat begrijpen, maar ik heb er in elk geval heel veel lol mee gehad', zegt hij. 'Dat is mijn enige voorwaarde. Ik moet de kunst leuk vinden.'

PowerPoint-kunst

Die lol heeft Hardo vooral 's nachts. De Nederlander vergelijkt zijn maakproces met de manier waarop zakenbankiers ook werken: tot in de kleine uren, veel te precies en met honderden slides tellende PowerPoints. Daarop verzamelt hij de statistieken, concepten en ideeën achter de werken, gevoed door een eindeloze nieuwsgierigheid en fascinatie met de wereld waarin hij werkt. 'Ik doe dit omdat ik niet anders kan. Ik slaap altijd weinig, dus dit is wat ik 's nachts doe.'

De PowerPoint-slides worden met een ander softwareprogramma uitgewerkt tot de afbeeldingen die nu aan de muren hangen, tussen de anderhalve

en drie meter breed.

Deels zijn de werken op te vatten als een aanklacht tegen de manier waarop de financiële sector opereert. Tegenover de Risk-kaart hangt een op Kandinsky geïnspireerd werk dat het carrièrepad van de M&A-bankiers bij onder meer Morgan Stanley en J.P. Morgan laat zien. De zakenbanken worden daarop afgebeeld als witte schaakstukken – Goldman Sachs als dame – die tegenover de grote uitdagingen staan die de bankiers tegenkomen.

De moeilijkste manieren om op het schaakbord terecht te komen zijn klimtouwten die 'hard werk' en 'een geweldig cv' vertegenwoordigen. Er is ook een lift voor hen met familiebanden in de financiële sector en een makkelijk pad voor de *chads*: brallige jongemannen uit rijke gezinnen. Voor wie genoeg zetten op het bord heeft gemaakt zijn er uitgangen naar de lucratieve posities waarin een geslaagd bankier zijn carrière kan vervolgen, bij

voorbeeld in de venturecapitalwereld, bij een familiebedrijf of als cfo van een beursgenoteerde onderneming.

James Bond

Een ander werk knoopt zeven Formule 1-racebanen en een Indy 500-parcours aan elkaar, als symbool voor de flitshandel. Weer een ander laat een zeeslagspel zien met bulkgoederen, en er is het op de James Bond-films geïnspireerde *Nyse Royale* en een paardenrace voor start-ups op weg naar hun beursdebut.

De manier waarop hedgefondsen te werk gaan, is in Hardo's ogen dan weer te vergelijken met de drivingrange van een golfbaan. De golfballetjes komen van pensioenfondsen, verzekeraars en banken, die door concerns als Renaissance, Pershing Square en D.E. Shaw vanuit de *putting green* richten op een hole waar 'alfa' te vinden is: het rendement boven op de winst die een belegger uit een brede index kan halen. Op de weg ernaartoe zijn hindernissen te vinden, zoals een bunker voor problemen met handel met voorkennis en een paar piramides, bewaakt door een sfinx met het gezicht van Bernie Madoff.

De werken worden in series verkocht van maximaal tien edities, waarbij de eerste print zo'n \$40.000 kost en de daaropvolgende prints steeds 11% duurder zijn. De verkoop gaat duide-

De debuutexpositie van Hardo vindt plaats in de Caelum-galerie in de New Yorkse wijk Chelsea. FOTO'S: NADIA BAUTISTA

lijk goed. Terwijl het FD rondkijkt, komt de artiest er net achter dat een Londens bedrijf twee werken heeft gekocht om op zijn kantoren te hangen. Eerder die dag is er al een ander werk verkocht, aan iemand in Dubai. Van een ander werk is de hele serie al verkocht.

Kritische lof

Volgens de kunstenaar gaat zijn werk niet per se om het beschimpen van de sector waarin hij werkt. 'Ik omschrijf mijn werk als een kritische lof, maar ook lovende kritiek. Ik loop in de financiële sector op het randje van het mes. Ik houd aan de ene kant echt van de mate van intellectuele kracht die er in deze wereld zit, maar aan de andere kant zie ik natuurlijk ook de excessen in de financiële sector. Maar het is allemaal niet zo zwart-wit.'

Als er een boodschap is die hij wil overbrengen, dan is het wat er ook op de muur geschreven staat: 'Onthoud plezier. Bouw speeltuinen van mogelijkheden, geen systemen van rigiditeit.' Hardo: 'Wat ik heb geleerd met het uitbouwen van het bedrijf waar ik nu werk, is dat je vaak genoeg wordt gedwongen tot een soort van verstarring. Dat je een junior niet meer de ruimte geeft die je zelf ooit hebt gekregen. Hoe groter een bedrijf wordt, hoe meer regels er komen en hoe moeilijker het wordt voor een nieuwe generatie om zich daar weer doorheen te worstelen. Ik weet dat mijn werken vooral gekocht worden door mensen die in die machtsposities zitten, en ik hoop dat ze dat onthouden. Het mag allemaal best een beetje kleurrijker zijn.'

De debuutexpositie zal niet de laatste zijn, zo denkt Hardo. Aan de muur hangen alvast twee halfvolttooide werken. Een laat een labryrint zien van het toezicht op de financiële sector ('De SEEC heeft mijn kindje afgepakt', zo staat er op een van de muren in de doolhof), het andere draait om de mysterieuze rol van de centrale bank van de centrale banken', oftewel de Bank for International Settlements in Bazel. 'Ik wil ook nog een serie doen over inflatie, en er komt een reis om de wereld in achttien transacties. Er zijn genoeg ideeën om de komende twintig jaar nogvol te maken.'

Lennart Zandbergen is in New York correspondent van Het Financieele Dagblad.